

Elcsendesedett a márciusi puszta
A még kihajtás előtt álló szürke gulya téli szállásán tért nyugovóra

Molnárgörény-nász
A faj jelentősebb állománya a Hortobágyon található – nyílt, füves síkságaink embert kerülő ragadozója

Mezei nyúl naplementében
A védett területeken azon fajok állománya is nagyon stabilnak tekinthető, melyek nem állnak természetvédelmi oltalom alatt

HORTOBÁGY

ÖSSZES ÉRZÉKSZERVÜNKRE HAT

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: MORVAI SZILÁRD

Ha a 33-as főúton közlekedve Tiszafüred és Debrecen között megállás nélkül áthaladunk hazánk első nemzeti parkjának közepén, nem fogunk sokat látni a füves mezőség változatos növény- és állatvilágából. Régi igazság, hogy e tájhoz le kell hajolni, hogy igazi szépségét megláthassuk...

Hatalmas, szikes puszták, árterek, mocsaras területek, nádasok, csatornák, mesterségesen létrehozott halastavak, sziki tölgyesek, fasorok, erdők, mezőgazdasági területek rejtik a különleges élővilágot.

A Hortobágyi Nemzeti Park egyben bioszféra-rezervátum is. Otthont ad a telepesen költő kék

vércsének, de megjelennek a ritka átvonuló madárfajok (a fekete sas, kígyászölyv, pusztai ölyv, vándorsólyom, kerecsensólyom) és a gyakoribbak is (parlagi sas, rétisas, fekete gólya vagy a kanalasgém). A puszta a kisemlősök paradicsoma is: a mezei nyúl, az ürge, a hörcsög is megtalálja itt élőhelyét, de az aranyakál is jelen van.

A védett térség ugyanakkor több mint 80 000 hektár kiterjedésű, így aki részese akar lenni a pusztai sokszínűségnek, az igazán ősi csodának, jó, ha magával visz egy távcsövet, amikor útnak indul. „A Hortobágy nehezen adja a bőrét”, cseng a fülemben egyik helyi fotósbarátom mondata. Bár ez a táj nagyon sok látnivalót és fotóstémát

kínál, ezek igen nagy területen elszórva találhatók. Ám, ha már célnál vagyunk, sokszor méterekről fotózható egy-egy ritka gázlómadár – üstökös-gém, vörös gém, bakcsó, de a nagyobb testű ragadozómadarak, sőt akár a repülő drágakölként emlegetett jégmadár is.

A vidéket megismerni és bejárni vágóokra tanösvények egész hálózata

vár: ilyen a szállkahalmi vércsetelep is – Közép-Európa legnagyobb kékvércse-költőhelyeként, de szép számmal él itt erdei fülesbagoly, kuvik és vörös vércse is. A Malomházi Vadaspark ad otthont a hazánkból már kipusztult fajok egyedeinek: van itt fakó keselyű, de találkozhatunk a puszta rég eltűnt, kis testű legelőállatával, a

Przevalszkij-lóval, valamint a rekonstruált őstulokkal is. A Hortobágyi Madárkórházban sérült madarak gyógyítása tekinthető meg, majd a visszavadásztukra megépített röpdékben a lábadozó madarak szintén testközelből láthatóak.

A nem egykönnyen befogható és befogadható pusztai világban való eligazodást jól szervezett események segítik. Ilyen a lehalászási ünnep, a szürkemarhák ki- és behajtása és a tavi élővilágot bemutató,

vezetett túrasorozat is. Rádásul a Hortobágy minden évszakban más arcát mutatja. Tavasszal vadvein ritka cankófélék és nagyobb gázlómadarak táplálkoznak, ősszel pedig százazres csoportba verődve pihennek meg és táplálkoznak a kukoricatarlókon a vonuló darvak és vadludak. De biztonságos éjszakázóhelyet is találnak a lehalászás alatt lévő halastavakon, ahol a ragadozók már nem fenyegetik őket. A daruünnep ebbe

ad betekintést – szakvezető segítségével.

A téli Hortobágy pedig nyitott könyv. Számos vonuló faj telelőhelye a táj. Megtalálható itt a telelő hósármány, a sárga csőrű kenderike, a sarkantyús sármány és a rájuk vadászó kis sólyom egyaránt. A hideg és tiszta levegőben sok áttelelő állat távcsővel több kilométerről is megfigyelhető.

Persze az ember, valamint a gazdálkodási és archaikus lakó-

A fokozottan védett kék vércse
a szálahalmi tanösvény állandó fészkelője

A kuvik ▶▶
majd' minden hortobágyi tanya – fokozottan védett – lakója. Nem vonul, télen is hazánkban marad

Őszi hajnalon
Az elepi halastóról több tízezer daru indul táplálkozni a környező területekre. A megfelelő időben leeresztett tavak kiváló éjszakázóhelyeik

Ikonikus címerállat
A halastavakon éjszakázó darvak napközben a közeli kukoricatarlókon és lucernásokban táplálkoznak

Otthon van
Az elepi halastavaknál hátramaradt, rozsdás drótkerítésen kíváncsian nézi a kakukk a hortobágyi látogatókat

környezet sem hiányzik a vidékről. A magyar szürkemarhagulyát, a rackanyáját és a mangalicát a mezővárosok kialakulásának idején sajátosan hortobágyi, terelő-kutyás pásztorkodás segítségével tartották. Az 1500-as évektől Debrecen rendeletben korlátozta a pásztorok letelepedését, csak ideiglenes hajlékok építését en-

gedélyezte, és e külterjes, szilaj-tartásban a pásztorok az állandóan kint élő jószágot a vizenyős legelőkön, ártéri területeken nem tudták volna a különleges magyar terelő- és hajtókutyák nélkül őrizni. Az ember és a kutya kapcsolata tette lehetővé a haszonállattartást. Így kapott meghatározó szerepkört a kuvasz, a ko-

Fészekanyagot gyűjtő fehér gólya

A hortobágyi puszta gyakori madara a tápláléklánc csúcsán áll

A legszínesebb

A gyurgyalag a nemzeti park gyakorta szem elé kerülő madara

Üstökösgém

Egy jól időzített Tisza-tavi csónaktúrán méterekről is megfigyelhető e fészkelő madár

Szép fogás

A vizesélőhelyeken a fokozottan védett, ritka fekete gólya is kiválóan megtalálja költő- és táplálkozóterületét

Szigorú tekintet

A rétisások különösen télen kerülnek lencsevégre. A Hortobágyon költő és vonuló állománya is jelentős

Hajnalodik

Nagy kócsagok gyülekeznek a leeresztett elepi halastavak medrében: eljött a csoportos táplálkozás ideje

mondor, a hortobágyi sinka és a puli, valamint a hortobágyi szőrös terelőkutya.

Az egykor itt tartott lábasjóság képviselői – génmegőrzési és idegenforgalmi okokból – ma is jelen vannak a vidéken. A Hortobágy folyót átívelő Kilenclyükú híd pedig a pusztai táj jelképe, aho-

gyan a tájegységre jellemző organikus építészeti megoldások is.

A végtelennek tűnő puszta, a kamilla illata, a hortobágyi ízek, a darvak krúgatása és a lencsevégre kapott, hosszan keringő rétisaspár látványa – az ősi Hortobágy romantikája – semmivel össze nem hasonlítható élmény.

Bár már egyetlen nap alatt is ízelítőt kaphatunk a pusztai világból, de hatalmas kiterjedése miatt igazából egy hét is kevés ahhoz, hogy bejárjuk. Illatok, hangok, ízek, építészeti különlegességek, látvány... a Hortobágy az összes érzékszervünkre hat!

A növényvilág sokfélesége, a tájban élő ember, a háziállatok és a vadon élő fajok együtt rajzolják meg a Hortobágy képét, és ez adja igazi varázsát.

HORTOBÁGYI NEMZETI PARK – A PUSZTA

A történelem korai időszakától folyamatosan megtelepedő nomád népek és a honfoglalás utáni pásztorközösségek hagyományos földhasználata az ember és a természet harmonikus együttélésének kiemelkedő példája. Európa legnagyobb, összefüggő – még fel-törtetlen – füves mezőségén a pásztortevékenység is hozzájárult a biológiai sokszínűség megőrzéséhez. A Hortobágyi Nemzeti Park – A puszta, az UNESCO által nyilvántartott világörökségi listán szereplő hungarikum.

MORVAI SZILÁRD
FÉNYKÉPÉSZ, A MAGYAR
TÁJ TERMÉSZETI ÉRTEKEINEK
BEMUTATÁSÁVAL
FOGLALKOZIK

MINDIG FEJLŐDHETÜNK SZÜLŐKÉNT

FELEMELŐ
TÖRTÉNETEK

„Onnan fogom tudni, hogy jól neveltem, hogy amikor anya lesz, majd rám meri bízni a kisbabáját.

OLVASD EL A TÖRTÉNETET:
FELEMELOTORTENETEK.HU

médiaunió
rajtad is múlik!

NEM ELÉG A PANDÁKAT MEGVÉDENI!

Földünk maga a csoda: gazdag, változatos, millió egyedi részletet rejtő egész, amelynek felfedezésére egy teljes emberi élet is kevés. A fajok és az élőhelyek kapcsolata összetett, teljes, de sérülékeny rendszer, melynek egyik eleme sem működik jól a többi nélkül. Az elmúlt évtizedekben ez az érzékeny egyensúly felborult, de a folyamat még visszafordítható – többek között erről is szó lesz a Planet Budapest 2021 eseményein.

Pálmaolaj-termelés érdekében kiirtott esőerdők. Kávéültetvények ott, ahol egykor szavanna volt. Prémjükért a kihalásig vadászott állatok. Védett területeken lerakott veszélyes hulladékok. Esztelen mértékű műtrágyázás. Csak néhány példa az emberiség azon tevékenységeire, amik visszafordíthatatlan károkat okoznak a szárazföldi ökoszisztémákban. Habár vannak látványos sikerei a természetvédelemnek, egy-egy megvédett óriásfa vagy megmentett jegesmedve sajnos még nem hozza el az ökológiai Kánaánt.

Nem mintha ez cél volna; az emberi jelenlét – ahogy más fajoké is ezen a bolygón – természeténél

fogva befolyásolja a környezeti rendszerek működését. A civilizációk felvirágzása maga után vonta a gazdálkodási módszerek alkalmazását, amelyek azonban idővel egyre nagyobb mértékben károsították a környezetet – hiába, nem mindenhol terem meg a rizs, a gabona vagy a kávé. Mára nyilvánvaló, hogy az ember egyre csak növekvő lábnyoma az ökoszisztémák működését fenyegeti.

Az ökoszisztémák olyan rendszerek, melyekben egy adott terület flórája és faunája érzékeny egyensúlyban van, így garantálja a fajok életfeltételeit. A növények teremnek, az állatok legelnek, a mikroorganizmusok lebontják a salakanyagokat – és egyik sem működik a másik nélkül. Bolygónk felszínének több mint 28 százalékát szárazföldi ökoszisztémák borítják. Az erdőségeknek köszönhetően van tiszta levegőnk, hisz a növények életadó oxigénné alakítják a szén-dioxidot. Mindez nem lehetséges állatok nélkül: ők segítenek széthordani a magvakat és a terméseket, így azok el tudnak terjedni, bezöldítve a Föld élőhelyeit. Amennyiben a kirakós egyik darabja sérül, az idilli kép darabokra hullik – ezért szükséges megtenni minden tőlünk telhetőt, hogy megőrizzük

a szárazföldi ökoszisztémák sokszínűségét.

A Földön hozzávetőlegesen nyolcmillió faj él – ebből egymillió veszélyeztetett. A természet rendjéből következik, hogy egyes fajok idővel eltűnhetnek, s újjak fejlődnek ki. Ez mindig is így volt, amióta élet van a Földön. De ma sokkal gyorsabban zajlik fajok kihalása, mint ahogy új fajok jelennek meg. Ennek fő okozója és végső soron legfőbb kárvallottja egyetlen faj: az ember.

A már elpusztított természeti értékeket nem lehet visszahozni, de a körforgásos gazdálkodással, a termőtalaj védelmével, a természetes élőhelyek megóvásával azonban még most is el lehet érni, hogy az unokáink ne csak állatkertben, rosszabb esetben képeken lássanak szarvasokat, sasokat, havasi ribizskét. Ezért megéri küzdeni, nem igaz?

Ha érdekel, hogy mi mindent tehetsz a szárazföldi ökoszisztémák megóvásáért, látogass el november 29. és december 5. között a Planet Budapest 2021 Fenntarthatósági Expó és Világtalálkozó eseményeire. Találkozunk a Hungexpón!

(X)

